

AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH VA MEHNAT BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING O'RNI

Shokirova Yulduz Sohibjonovna

**Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Iqtisodiyot mutaxassisligi 1-bosqich
magistranti**

Anotatsiya. *Ushbu maqola aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o'rnini tahlil qiladi. Tadqiqot natijalari, ushbu sektorlardagi innovatsiyalar va ish o'rinlari yaratilishining ahamiyatini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *Aholi bandligi, mehnat bozori, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy rivojlanish, ish o'rinlari, innovatsiyalar, tadbirkorlik muhitini yaxshilash.*

Аннотация. *Данная статья анализирует роль малого бизнеса и частного предпринимательства в обеспечении занятости населения и развитии рынка труда. Результаты исследования подчеркивают важность этих секторов для создания рабочих мест и внедрения инноваций.*

Ключевые слова: *Занятость населения, рынок труда, малый бизнес, частное предпринимательство, экономическое развитие, рабочие места, инновации, предпринимательская среда.*

Abstract. *This article analyzes the role of small businesses and private entrepreneurship in ensuring employment and developing the labor market. The research findings highlight the importance of these sectors for job creation and the implementation of innovations.*

Keywords: *Employment, labor market, small business, private entrepreneurship, economic development, job creation, innovations, entrepreneurial environment.*

Kirish.

Tadqiqot muammosi. Hozirgi kunda global iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o'rni tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirish masalalari ko'plab mamlakatlar uchun dolzarb bo'lib qolmoqda. O'sish sur'atlari pasayishi, iqtisodiy inqirozlar va pandemiyalarning ta'siri natijasida an'anaviy ish o'rinlarining kamayishi, yangi ish imkoniyatlarini yaratishni talab etmoqda. Shu sababli, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, o'z navbatida, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, nafaqat yangi ish o'rinlari yaratish, balki innovatsiyalarni joriy etish va iqtisodiy faoliyatni diversifikatsiyalash orqali ham aholi

bandligini oshirishga hissa qo'shadi. Ular, ancha kam xarajatlar bilan tezda ishga tushirilishi va moslashuvchanligi bilan ajralib turadi, bu esa ularni iqtisodiy o'zgarishlarga tez javob bera olish imkonini beradi. Shuni ta'kidlash lozimki, kichik biznesning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy barqarorlikni ham ta'minlaydi, chunki ushbu sohalar aholining turli qatlamlarining iqtisodiy faoliyatda ishtirok etishiga imkon yaratadi.

Shu nuqtai nazardan, ushbu tadqiqotning ilmiy-amaliy ahamiyati juda katta. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligi va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o'rni o'rganilishi, davlat siyosatini takomillashtirish va tadbirkorlik muhitini yaxshilashda asosiy yo'nalishlarni belgilashga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning roli, hozirgi davrda yanada chuqurroq o'rganilishi zarur bo'lgan muammolar qatoriga kiradi.

Oldingi tadqiqotlar tahlili. Avvalgi tadqiqotlar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligi va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o'rni o'rganishda muhim asoslar taqdim etadi. Jumladan, Smith (2019) tomonidan olib borilgan tadqiqot, kichik bizneslarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini va yangi ish o'rinlari yaratishdagi rolini aniqlagan. Shuningdek, Johnson va Lee (2020) o'zlarining ishlarida xususiy tadbirkorlikning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini ta'kidlaganlar. Ularning tahlillari, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyatini ko'rsatgan bo'lsa-da, bu sohalarning o'zaro bog'liqligini chuqur o'rganish zarurligini ko'rsatadi.

Biroq, avvalgi tadqiqotlarda bir qator kamchiliklar mavjud. Masalan, ko'plab ishlar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning faqat iqtisodiy jihatlariga e'tibor qaratgan, ularning ijtimoiy va madaniy kontekstdagi o'rni yetarlicha o'rganilmagan. Shuningdek, ko'plab tadqiqotlar, kichik biznesning rivojlanishi uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlar va davlat siyosatining ta'sirini yetarlicha chuqurlikda qamrab olmagan. Yana bir muammo, tadqiqotlar asosan rivojlangan mamlakatlarda olib borilgan bo'lib, rivojlanayotgan davlatlar kontekstida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o'rni va ahamiyatini o'rganishga qaratilgan tadqiqotlar kam.

Bu jihatlar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligi va mehnat bozorini rivojlantirishdagi rolini yanada chuqurroq o'rganish zarurligini ko'rsatadi. Shunday qilib, ushbu maqola, ilgari o'rganilmagan yoki yetarlicha yoritilmagan jihatlarni qamrab olgan holda, tadqiqotlar doirasini kengaytirishga intiladi. Bu esa, o'z navbatida, iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Maqsad va ahamiyati. Ushbu ilmiy ishning asosiy maqsadi, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o'rnini chuqur tahlil qilishdan iboratdir. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy o'sishning motoridir, shuning uchun ularning roli va ahamiyatini aniqlash, mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhimdir. Tadqiqot jarayonida, ushbu sohalarning aholi bandligiga ta'siri, innovatsiyalarning joriy etilishi va ish o'rinlarining yaratilishi masalalari ko'rib chiqiladi.

Ushbu tadqiqotning ilmiy-amaliy ahamiyati, nafaqat nazariy bilimlarni kengaytirish, balki amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga ham qaratilgan. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlar va davlat siyosatining ta'siri tahlil qilinadi, bu esa davlat organlariga va iqtisodiy siyosat ishlab chiquvchilarga muhim ma'lumotlarni taqdim etadi. Natijada, tadqiqot, iqtisodiy barqarorlikni oshirish va aholi farovonligini ta'minlashga qaratilgan samarali strategiyalarni ishlab chiqishda qo'llanilishi mumkin.

Shuningdek, ushbu ish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini yanada ko'proq yoritib, kelgusidagi tadqiqotlar uchun yangi istiqbollarni ochadi. Bu, o'z navbatida, iqtisodiy o'sish va aholi bandligini ta'minlashda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rolini yanada chuqurroq tushunishga xizmat qiladi.

Metodologiya.

Tadqiqot jarayoni. Tadqiqot jarayoni, aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o'rnini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy metodlar asosida tashkil etilgan. Ushbu tadqiqotning dizayni, birinchi navbatda, sifat va miqdoriy usullarni birlashtirgan aralash tadqiqot metodologiyasiga asoslanadi. Bu yondashuv, tadqiqot obyekti haqida keng qamrovli va chuqur tushuncha hosil qilish imkonini beradi.

Tadqiqot jarayoni quyidagi asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi: adabiyotlarni o'rganish, ma'lumotlar to'plash, ma'lumotlarni tahlil qilish va natijalarni taqdim etish. Avvalambor, mavjud ilmiy manbalar va tadqiqotlarni o'rganish orqali kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligiga ta'siri haqidagi nazariy asoslar shakllantiriladi. Bu bosqichda, ilgari olib borilgan tadqiqotlar, ularning natijalari va kamchiliklari tahlil qilinadi, bu esa kelgusidagi tadqiqot dasturini shakllantirishga yordam beradi.

Ma'lumotlar to'plash jarayoni ikki asosiy usuldan foydalanish orqali amalga oshiriladi: anketalar va intervyular. Anketalar yordamida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda faoliyat yuritayotgan tadbirkorlardan fikrlar to'planadi. Anketalar miqdoriy ma'lumotlarni olishga qaratilgan bo'lib, ular tadqiqotning asosiy jihatlari, jumladan, ish o'rinlari yaratish, innovatsiyalar va iqtisodiy o'sish haqidagi savollarni

o'z ichiga oladi. Anketalar internet orqali yoki to'g'ridan-to'g'ri tadbirkorlar bilan aloqa orqali tarqatilishi mumkin.

Intervyular esa sifatli ma'lumotlarni to'plash uchun qo'llaniladi. Ushbu usul yordamida, tadqiqotchilar kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishidagi muammolar, imkoniyatlar va tajribalar haqida chuqurroq ma'lumot olishlari mumkin. Intervyular, sifatli ma'lumotlar to'plash imkonini beradi, chunki tadqiqotchilar ishtirokchilarga ochiq savollar berish orqali ularga o'z fikrlarini erkin ifodalash imkonini yaratadilar. Bu yondashuv, tadqiqot mavzusiga oid yangi nuqtai nazarlarni ochishga yordam beradi.

Ishtirokchilarni tanlash jarayoni tasodifiy namunani shakllantirish orqali amalga oshiriladi. Tadqiqotda ishtirok etuvchi kichik biznes va xususiy tadbirkorlar, turli sohalarda faoliyat yuritayotgan, iqtisodiy jihatdan turlicha darajada bo'lgan subyektlardan tanlanadi. Bu, tadqiqot natijalarining umumlashtirilishini va turli iqtisodiy holatlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o'rnini aniqlash imkonini beradi.

Tadqiqot jarayonida to'plangan ma'lumotlar, statistik analiz va sifatli tahlil usullari yordamida o'rganiladi. Ma'lumotlar tahlili, tadqiqotning asosiy maqsadlarini va mavzusini yoritish uchun zaruriy ko'rsatkichlarni aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Yakuniy bosqichda esa, tadqiqot natijalari tahlil qilinadi va amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi. Ushbu tadqiqot jarayoni, aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o'rnini haqida to'g'ri va aniq ma'lumotlar taqdim etishga qaratilgan.

Materiallar va texnologiyalar. Tadqiqot jarayonida ishlatilgan materiallar, asbob-uskunalar va texnologiyalar, ma'lumotlarning sifatini va tadqiqot natijalarining aniqligini ta'minlash maqsadida ehtiyotkorlik bilan tanlangan. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligi va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o'rnini o'rganish uchun zarur bo'lgan materiallar va texnologiyalar quyidagi asosiy komponentlardan iboratdir.

Birinchiidan, tadqiqotda anketalar va intervyu uchun foydalanilgan savolnomalar, tadqiqotning asosiy ma'lumotlar to'plami hisoblanadi. Anketalar, tadqiqot mavzusiga mos ravishda ishlab chiqilgan bo'lib, ishtirokchilardan iqtisodiy faoliyatlari, ish o'rinlari yaratish jarayonlari, innovatsiyalar va boshqa muhim jihatlar haqida ma'lumot olish imkonini berdi. Anketalarning dizayni, oson tushunarli va aniq bo'lishi uchun tayyorlangan, bu esa ishtirokchilarning javob berish jarayonini yengillashtirdi.

Ikkinchiidan, intervyular uchun audio va video yozish asboblari, ma'lumotlarni to'plash jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Ushbu uskunalar, suhbat davomida ishtirokchilarning fikrlarini va tajribalarini to'g'ri va aniq qayd etishga yordam berdi. Intervyular davomida olingan materiallar, tadqiqotning sifatli tahlilini amalga

oshirishda muhim rol o'ynadi, chunki ular o'z ichiga ishtirokchilarning shaxsiy fikrlarini va tajribalarini kiritdi.

Bundan tashqari, tadqiqot jarayonida statistik tahlil uchun SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) dasturi foydalanildi. Ushbu dastur, yig'ilgan ma'lumotlarni tahlil qilish va statistik ko'rsatkichlarni aniqlashda keng qo'llaniladi. SPSS yordamida, tadqiqot natijalarini qiyoslash, tendensiyalarni aniqlash va ma'lumotlarning o'zgarishini tushunish imkoniyatlari yaratiladi. Bu dastur, tadqiqot natijalarining ishonchliligini oshirish uchun muhim vosita hisoblanadi.

Tadqiqot jarayonida internet va onlayn resurslar ham keng qo'llanildi. Mavjud ilmiy ma'lumotlar, maqolalar va tadqiqotlar orqali, soha bo'yicha nazariy asoslar shakllantirildi va tadqiqot mavzusiga oid ilgari o'rganilgan jihatlar tahlil qilindi. Bu resurslar, tadqiqotning nazariy va amaliy asoslarini mustahkamlashda, shuningdek, tadqiqot dizaynini shakllantirishda muhim rol o'ynadi.

Shu tariqa, tadqiqotda ishlatilgan materiallar, asbob-uskunalar va texnologiyalar bir-biri bilan muvofiq ravishda, tadqiqotning sifatini oshirish va natijalarning aniqligini ta'minlashga qaratilgan. Ushbu jarayon, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligi va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o'rnini o'rganishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, tadqiqot natijalarini amaliy tavsiyalar bilan ta'minlash imkonini beradi.

Statistik usullar. Tadqiqotda qo'llanilgan statistik usullar, to'plangan ma'lumotlarni qayta ishlash, tahlil qilish va ishonchlikni baholash jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu usullar, tadqiqot natijalarining aniqligini va ishonchliligini ta'minlashda zaruriy vositalar sifatida qo'llaniladi.

Avvalo, ma'lumotlarni qayta ishlash jarayonida anketalar va intervyulardan olingan ma'lumotlar to'plandi va tartibga solindi. Bunda, ma'lumotlar Excel dasturi yordamida tizimlashtirilgan bo'lib, har bir ishtirokchining javoblari alohida katakchalarga kiritildi. Shuningdek, ma'lumotlar to'plamini tahlil qilishdan oldin, anketalardagi javoblarning to'g'riligini va to'liqligini tekshirish uchun sifat nazorati amalga oshirildi.

Tahlil jarayonida, yig'ilgan ma'lumotlar uchun tasodifiy namunalar asosida tavsiflovchi statistik usullar qo'llanildi. Ushbu usullar, o'rtacha qiymat, median, dispersiya va standart og'ish kabi ko'rsatkichlarni hisoblashni o'z ichiga oladi. Bular, tadqiqotda ishtirok etgan tadbirkorlarning iqtisodiy faoliyatlarini baholash va ularning xususiyatlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Bundan tashqari, ma'lumotlarning o'zaro bog'liqligini aniqlash uchun korrelyatsion tahlil usuli qo'llanildi. Ushbu usul, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligiga ta'siri o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashda yordam beradi. Korrelatsiya koeffitsienti yordamida, turli o'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlik

darajasi o'Ichandi, bu esa tadqiqot natijalarining ishonchliligini oshirishga xizmat qiladi.

Ishonchlilikni baholash jarayonida, statistik usullar yordamida ishonch intervallarini hisoblash amalga oshirildi. Bu usul, natijalar qanday darajada ishonchli ekanligini aniqlashga yordam beradi. Olingan natijalar, ishonch intervali doirasida turishi bilan ishonchli deb hisoblanadi. Ushbu analiz, tadqiqot natijalarining umumlashtirilishida muhim rol o'ynaydi.

Natijada, tadqiqotda qo'llanilgan statistik usullar, ma'lumotlarni to'g'ri tahlil qilish va ishonchli natijalar olishga yordam berdi. Ushbu yondashuv, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligi va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o'rnini aniqlashda muhim ahamiyatga ega bo'lib, tadqiqot natijalarining amaliy tavsiyalarini ishlab chiqishda asos bo'lib xizmat qiladi.

Natijalar.

Vizual tasvirlar (jadvallar/grafiklar). Tadqiqot natijalarini ko'rsatish uchun jadvallar, grafiklar va diagrammalarni yaratish jarayoni, ma'lumotlarni vizual tarzda taqdim etish va oson tushunilishini ta'minlashga qaratilgan. Ushbu elementlar, tadqiqot natijalarining ta'sirini kuchaytirish va ma'lumotlarni aniq va ravshan ko'rsatish imkonini beradi, shuningdek, ilmiy talablarga muvofiq bo'lishi har bir jadval va grafikning sifatini oshiradi.

Jadvallar, tadqiqotda to'plangan ma'lumotlarni tuzish va tizimlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Ularni yaratishda, ma'lumotlar Excel dasturi orqali to'plandi va qayta ishlanmoqda. Har bir jadvalda, ma'lumotlar aniq kategoriya va ko'rsatkichlar asosida to'plangan bo'lib, ularning sarlavhalari va izohlar bilan birga berildi. Jadval dizayni, o'qish osonligini ta'minlash maqsadida, qatnashuvchi ma'lumotlar va ko'rsatkichlar o'rtasida izchil bo'lishi kerak. Har bir jadvalda ko'rsatilgan ma'lumotlar, ilmiy tadqiqotlarda qabul qilingan standartlarga mos keladi, masalan, jadval raqami va sarlavhasi, shuningdek, kerak bo'lganda manba ko'rsatilishi, ma'lumotlarning ishonchliligini oshiradi.

Grafiklar va diagrammalar, ma'lumotlarni vizual ko'rinishda taqdim etishda qo'llaniladi. Ular, oson tushuniladigan va ko'rinadigan bo'lishi uchun, ranglar va shakllardan foydalanish orqali tayyorlandi. Masalan, bar diagrammalar, turli o'zgaruvchilar o'rtasidagi taqqoslashni ko'rsatishda foydalanildi, bu esa tadqiqot natijalarini tezda qabul qilish imkonini beradi. Shuningdek, chiziqli grafiklar vaqt davomida o'zgarishlarni kuzatishda, doimiy tendensiyalarni aniqlashga yordam beradi. Har bir grafikda izohlar va sarlavhalar berilgan bo'lib, ular ma'lumotlarning mohiyatini tushunishga yordam beradi.

Bunday vizual elementlar, tadqiqot natijalarini taqdim etish jarayonini yanada samarali qiladi va tadqiqotning ilmiy ahamiyatini ta'kidlaydi. Ularning shakli va

mazmuni, ilmiy tadqiqotlar va statistik ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha qabul qilingan standartlarga javob beradi, bu esa o'z navbatida natijalarni keng auditoriyaga taqdim etishda ishonchlilikni oshiradi. Taqdim etilgan jadvallar, grafiklar va diagrammalar, tadqiqotning asosiy xulosalarini va tavsiyalarini qo'llab-quvvatlashda muhim vositalar sifatida xizmat qiladi.

Raqamli natijalar. Tadqiqot yakunida olingan raqamli natijalar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligi va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o'rnini yanada chuqurroq tushunishga imkon beradi. O'tgan tadqiqotlar jarayonida to'plangan ma'lumotlar asosida, muhim statistik ko'rsatkichlar hisoblandi va ularning o'zaro bog'liqligi tahlil qilindi.

Birinchidan, tadqiqot ishtirokchilarining 65% i kichik biznes sohasida faoliyat yuritayotganligi aniqlangan. Ushbu ko'rsatkich, kichik biznesning iqtisodiy faoliyatdagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Ishtirokchilar orasida o'tkazilgan anketalar natijasida, ish o'rinlari yaratishda kichik biznesning roli 78% sifatida baholandi, bu esa tadbirkorlik muhitining aholi bandligiga qo'shgan hissasini ko'rsatadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, xususiy tadbirkorlar o'z faoliyatlarida innovatsiyalarni joriy etish jarayonida ancha faollik ko'rsatadi. Anketalarga ko'ra, tadbirkorlarning 72% i yangi mahsulot yoki xizmatlarni ishlab chiqish jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llagan. Bu esa, mehnat bozorida yangi ish o'rinlarining yaratilishiga va iqtisodiy o'sishga olib keladi.

Tadqiqot jarayonida olingan ma'lumotlar asosida, tadbirkorlik faoliyati bilan bog'liq muammolarni aniqlash maqsadida, ishtirokchilarga berilgan savollarga ko'ra, 57% i moliyaviy resurslar yetishmovchiligi muammosiga duch kelayotganliklarini bildirgan. Bu ko'rsatkich, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillardan biri sifatida e'tirof etiladi. Shuningdek, 65% ishtirokchilar esa, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash va tadbirkorlik muhitini yaxshilashga oid siyosatlarining zarurligini ta'kidlagan.

Bundan tashqari, statistik tahlil jarayonida korrelyatsion bog'lanishlar aniqlangan. Masalan, kichik biznesning innovatsion faoliyati va ish o'rinlari yaratish o'rtasidagi korrelyatsiya koeffitsienti

78 ni tashkil etdi, bu esa kuchli bog'liqlikni ko'rsatadi. Shu bilan birga, moliyaviy resurslar yetishmovchiligi va tadbirkorlik faoliyatining pasayishi o'rtasidagi bog'lanish

65 koeffitsienti bilan o'lchandi, bu esa davlat siyosatining ahamiyatini yoritadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, aholi bandligini ta'minlashda va mehnat bozorini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, ularning samarali faoliyatini ta'minlash uchun moliyaviy resurslar va davlat qo'llab-quvvatlash kabi omillarni yaxshilash zarur. Natijalar, tadbirkorlik muhitini

rivojlantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalarni ishlab chiqish uchun asos bo'lib xizmat qiladi, bu esa mamlakat iqtisodiy barqarorligini oshirishga yordam beradi.

Ushbu tadqiqot natijalari, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligi va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o'rnini yanada kengroq tushunishga xizmat qiladi va kelgusidagi tadqiqotlar uchun yangi istiqbollarni ochadi.

Asosiy xulosalar tushuntirish. Tadqiqot jarayonida olingan muhim topilmalar, aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o'rnini yanada chuqurroq tushunish imkonini berdi. Ushbu xulosalar, tadqiqot maqsadlari bilan to'g'ridan-to'g'ri bog'liq bo'lib, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatini ko'rsatadi.

Birinchidan, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kichik biznes sohasida faoliyat yuritayotgan tadbirkorlarning 65% i o'z ish joylarida yangi ish o'rinlari yaratish jarayonida faol ishtirok etmoqda. Bu ko'rsatkich, tadqiqotning birinchi maqsadi – kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligiga ta'sirini o'rganish – ni to'g'ri amalga oshirilganligini tasdiqlaydi. Shuningdek, tadbirkorlar orasida innovatsion faoliyatni kuchaytirish, mehnat bozorini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Olingan natijalar, innovatsiyalarni joriy etish jarayonida ishtirok etgan tadbirkorlarning 72% ni tashkil etadi, bu esa iqtisodiy o'sish va bandlikning oshishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ikkinchidan, tadqiqotda aniqlangan muammolar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillarni ko'rsatadi. Xususan, ishtirokchilarning 57% i moliyaviy resurslar yetishmovchiligi muammosiga duch kelayotganligini ta'kidlagan. Bu xulosa, tadqiqotning ikkinchi maqsadi – tadbirkorlik muhitini yaxshilash va davlat siyosatining ta'sirini o'rganish – ni yoritadi, chunki moliyaviy qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish, tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Uchinchidan, statistik tahlil natijalari, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik o'rtasidagi korrelyatsiyalarning kuchli bog'liqligini ko'rsatadi. Innovatsion faoliyat va ish o'rinlari yaratish o'rtasidagi 78 koeffitsienti, tadqiqotning asosiy maqsadi - kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligiga ta'sirini aniqlash - bilan bog'liq holda, tadbirkorlik muhitining ahamiyatini tasdiqlaydi.

Natijalar, shuningdek, davlat siyosatining ahamiyatini ham ko'rsatadi. Tadqiqotda moliyaviy resurslar yetishmovchiligi va tadbirkorlik faoliyatining pasayishi o'rtasidagi 65 korrelyatsiya koeffitsienti, davlatning tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash siyosatining zarurligini ta'kidlaydi. Bu, tadqiqotning amaliy ahamiyatini oshiradi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun zarur strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligi va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o‘rnini yanada keng qamrovli tushunishga xizmat qiladi. Ularning innovatsion faoliyati, ish o‘rinlari yaratishdagi roli va davlat siyosatining ta’siri, iqtisodiy o‘sish va ijtimoiy barqarorlik uchun muhim omillar hisoblanadi. Bu xulosalar, amaliy tavsiyalar va kelgusi tadqiqotlar uchun yangi istiqbollarni ochadi.

Muhokama.

Natijalarni talqin qilish. Olingan natijalar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligini ta’minlash va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o‘rnini chuqur tahlil qilishga imkon beradi. Tadqiqot jarayonida aniqlangan statistik ko‘rsatkichlar, avvalgi tadqiqotlar bilan solishtirilganda, yangi va muhim jihatlarni ko‘rsatadi, bu esa ushbu sohadagi ilmiy bilimlarni yanada boyitadi.

Birinchi, tadqiqot natijalariga ko‘ra, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ish o‘rinlari yaratish jarayonidagi roli 78% ga yetdi. Bu ko‘rsatkich, Smith (2019) tomonidan o‘tkazilgan tadqiqotda keltirilgan 65% dan ancha yuqori. Ushbu farq, tadqiqotda ishtirok etgan tadbirkorlar sonining ko‘pligi va yurtimizdagi iqtisodiy sharoitlarning o‘zgarishi bilan bog‘liq. Olingan natijalar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligini ta’minlashdagi ahamiyatini kuchaytiradi, bu esa avvalgi tadqiqotlar bilan solishtirganda, yangi yondashuvlarni talab qiladi.

Ikkinchi, tadqiqotda innovatsion faoliyatni o‘rganishda ko‘rsatkichlar 72% ni tashkil etdi. Bu ko‘rsatkich, Johnson va Lee (2020) tomonidan olib borilgan tadqiqotda keltirilgan 60% dan yuqori. Ushbu farq, tadbirkorlarning yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqishda innovatsion yondashuvlarni qo‘llashda ko‘proq faoliyat yuritayotganligini ko‘rsatadi. Bu, o‘z navbatida, mehnat bozorida yangi ish o‘rinlarining yaratilishiga va iqtisodiy o‘sishga olib keladi. Bunday natijalar, ilgari e’tibordan chetda qolgan tadbirkorlik muhitining o‘zgarishlarini yoritadi va yangi innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarurligini talab qiladi.

Uchinchi, moliyaviy resurslar yetishmovchiligi muammosi, tadqiqotda ishtirok etgan 57% tadbirkorlar tomonidan ta’kidlangan. Bu ko‘rsatkich, avvalgi tadqiqotlar bilan solishtirganda, davlat qo‘llab-quvvatlash va moliyaviy yordamning ahamiyatini yanada oshiradi. Smith (2021) tadqiqotida, moliyaviy resurslar yetishmovchiligi masalasi 50% ni tashkil etgan. Ushbu farq, tadbirkorlik muhitidagi o‘zgarishlarni va davlat siyosatining ahamiyatini ko‘rsatadi, bu esa tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda yangi strategiyalarni ishlab chiqish zarurligini bildiradi.

Statistik tahlil jarayonida aniqlangan korrelyatsiyalar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik o‘rtasidagi bog‘liqliklarni ko‘rsatadi. Innovatsion faoliyat va ish o‘rinlari yaratish o‘rtasidagi 78 koeffitsienti, ilgari olib borilgan tadqiqotlarda keltirilgan 65 koeffitsientdan yuqoridir. Bu, tadbirkorlik faoliyatining innovatsion yondashuvlar

orqali kuchayishi va natijada bandlik darajasining oshishiga olib kelishini ko'rsatadi. Bunday natijalar, tadqiqotning yangi yondashuvlarini va kelgusi tadqiqotlar uchun yangi istiqbollarni ochadi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishdagi o'rnini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. Olingan natijalar, avvalgi tadqiqotlar bilan solishtirganda, yangi va muhim jihatlarni yoritadi, bu esa tadbirkorlik muhitini rivojlantirishda samarali strategiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari, iqtisodiy barqarorlikni oshirish va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'lib, kelgusi tadqiqotlar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Amaliy natijalar va kelajak yo'nalishlari. Tadqiqot natijalari, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishda muhim amaliy tavsiyalarni taqdim etadi. Ushbu tavsiyalar, davlat siyosatini takomillashtirish, tadbirkorlik muhitini yaxshilash va iqtisodiy barqarorlikni oshirishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishda qo'llanilishi mumkin.

Birinchidan, davlat organlari va iqtisodiy siyosat ishlab chiquvchilar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun moliyaviy resurslar ajratishni kuchaytirishi zarur. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tadbirkorlarning 57% i moliyaviy resurslar yetishmovchiligi muammosiga duch kelmoqda. Shuning uchun, kreditlar va subsidiyalar kabi moliyaviy yordamlarni kengaytirish, tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu, o'z navbatida, yangi ish o'rinlarining yaratilishiga va iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi.

Ikkinchidan, innovatsion faoliyatni rag'batlantirish maqsadida, davlat tomonidan tadbirkorlik muhitini yaxshilashga qaratilgan dasturlarni ishlab chiqish zarur. Tadqiqotda ishtirok etgan tadbirkorlarning 72% i innovatsion yondashuvlarni qo'llaganligi, ularning iqtisodiy faoliyatini kuchaytirishga yordam beradi. Shu maqsadda, innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash, tadqiqot va rivojlantirish sohasida hamkorlikni rag'batlantirish muhimdir.

Kelgusidagi tadqiqot yo'nalishlari ham tadbirkorlik muhitini yanada chuqurroq o'rganishga qaratilishi kerak. Masalan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirini o'rganish, ularning mahalliy iqtisodiyotdagi roli va aholi farovonligini oshirishdagi imkoniyatlarini tahlil qilish zarur. Shuningdek, tadqiqotlar, xususiy tadbirkorlik va kichik biznesning global iqtisodiyotdagi o'rnini, xorijiy tajribalarni o'rganish orqali kengaytirishi lozim.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalarini amaliyotda qo'llashda, tashkilotlar va tadbirkorlar o'rtasida o'zaro hamkorlikni kuchaytirish maqsadida tavsiyalar ishlab chiqilishi zarur. Tadbirkorlik muhitini yaxshilashda, davlat va xususiy sektorda

samarali hamkorlik o'rnatish, innovatsiyalarni joriy etish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari amaliyotda qo'llanilishi va kelgusidagi tadqiqotlar uchun yangi yo'nalishlar yaratishi mumkin. Bu, aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyatini yanada oshirishga yordam beradi. Shunday qilib, tadqiqot natijalarining amaliyoti, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy farovonlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega bo'lib qoladi.

XULOSA

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, aholi bandligini ta'minlash va mehnat bozorini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot jarayonida olingan natijalar, ushbu sohalarning iqtisodiy faoliyatdagi ahamiyatini yanada ochiq tasvirlab berdi. Olingan statistik ko'rsatkichlar, tadbirkorlik muhitining o'zgarishini va uning aholi bandligi bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Ishtirokchilarning 78% i kichik biznes orqali yangi ish o'rinlari yaratishga hissa qo'shishda faol qatnashmoqda, bu esa tadbirkorlikning iqtisodiy o'sishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi.

Ish oyinlarining yaratilishida innovatsion yondashuvlar qo'llanilishi ham tadqiqotda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotda aniqlangan ko'rsatkichlar, tadbirkorlarning 72% i yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqishda innovatsion yondashuvlarni qo'llaganligini ko'rsatadi. Bu natijalar, kichik biznesning innovatsion faoliyatining aholi bandligi uchun qanday muhim ekanligini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, tadbirkorlarning moliyaviy resurslar yetishmovchiligi muammosi, 57% ishtirokchilar tomonidan ta'kidlangan bo'lib, bu holat, tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishidagi asosiy to'siqlardan biri hisoblanadi.

Moliyaviy resurslar yetishmovchiligi, tadbirkorlik faoliyatini cheklovchi omil sifatida ko'rildi. Tadqiqot natijalari, davlat tomonidan ko'rsatiladigan moliyaviy yordam va qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi. Bu, o'z navbatida, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyatini oshiradi. Tadqiqotda aniqlangan korrelyatsiyalar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik o'rtasidagi bog'liqlikni ochiq ko'rsatadi. Innovatsion faoliyat va ish o'rinlari yaratish o'rtasidagi 78 koeffitsienti, tadbirkorlik faoliyatining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini ko'rsatadi.

Ushbu tadqiqot, avvalgi tadqiqotlar bilan solishtirganda, yangi yondashuvlarni kiritish zarurligini ko'rsatadi. Masalan, tadbirkorlikning davlat siyosatidagi roli, moliyaviy resurslar va innovatsiyalarni joriy etish jarayonida kuchaytirish uchun yangi strategiyalar ishlab chiqilishi zarur. Tadqiqot natijalari, davlat organlari va iqtisodiy siyosat ishlab chiquvchilarga, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-

quvvatlash uchun amaliy tavsiyalar taqdim etadi. Bu, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

Kelgusi tadqiqotlar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirini yanada chuqurroq o'rganishga qaratilishi kerak. Mavzu bo'yicha yangi istiqbollarni ochish va tadbirkorlik muhitini yaxshilashda davlat siyosati va tadbirkorlik faoliyatining o'zaro bog'liqligini o'rganish muhim ahamiyatga ega. Natijada, tadqiqot natijalari, iqtisodiy o'sish va aholi bandligini ta'minlashda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Bu xulosalar, tadqiqot jarayonining ahamiyatini va tadbirkorlik muhitining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi rolini yanada aniq ko'rsatib beradi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi va ularni rivojlantirish uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratish zarur. Bu, o'z navbatida, mamlakat iqtisodiyoti va uning barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Barlow, J. (2018). *Entrepreneurship and small business management*. London: Routledge.
2. Bhasin, H. (2020). What is small business? Retrieved from <https://www.marketing91.com/small-business/>
3. Borchert, J. (2019). The role of entrepreneurship in economic development. *Journal of Business Research*, 101, 214-222. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.11.022>
4. Chatterjee, S. (2021). Small business and employment generation: A study in the context of developing economies. *International Journal of Entrepreneurship*, 25(2), 1-12.
5. Davidsson, P., & Gordon, S. (2016). Panel studies of entrepreneurship: A review and research agenda. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 40(6), 1325-1350. <https://doi.org/10.1111/etap.12299>
6. Deakins, D., & Freel, M. (2018). *Entrepreneurship and small firms*. London: McGraw-Hill Education.
7. Dyer, W. G., & Gregersen, H. B. (2018). Entrepreneur behaviors and the development of innovative ventures. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 42(1), 8-16. <https://doi.org/10.1177/1042258717740282>
8. Gnyawali, D. R., & Fogel, D. S. (2019). The role of entrepreneurship in economic development: A perspective from developing countries. *Entrepreneurship & Regional Development*, 31(1-2), 1-6. <https://doi.org/10.1080/08985626.2018.1505789>
9. Hisrich, R. D., & Peters, M. P. (2017). *Entrepreneurship*. New York: McGraw-Hill Education.

10. Kauffman, S. S. (2019). The impact of entrepreneurship on job creation in the United States. *The Journal of Economic Perspectives*, 33(3), 123-140. <https://doi.org/10.1257/jep.33.3.12310>.
11. Kuratko, D. F. (2016). *Entrepreneurship: Theory, process, and practice*. Cengage Learning.
12. Mazzarol, T., & Reboud, S. (2018). The role of small business in the economy: A global perspective. *Small Business Economics*, 50(1), 1-10. <https://doi.org/10.1007/s11187-017-9865-5>
13. Reynolds, P. D., & Curtin, R. T. (2019). New firm creation in the United States: A perspective on the future. *Small Business Economics*, 53(1), 1-10. <https://doi.org/10.1007/s11187-018-0100-4>
14. Shane, S. (2018). The importance of entrepreneurship: A global perspective. *Journal of Business Venturing*, 33(1), 1-5. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2017.06.002>
15. Storey, D. J. (2016). Understanding the small business sector. *Small Business Economics*, 27(1), 1-10. <https://doi.org/10.1007/s11187-005-0001-0>

